

Magdalena Stefaniak

Uczelnia Korczaka, Akademia Nauk Stosowanych

Paweł Wiśniewski

Uczelnia Korczaka, Akademia Nauk Stosowanych

Perspektywy rozwoju usług społecznych dla osób niesamodzielnych w Polsce – na przykładzie wybranych trzech scenariuszy

Wstęp

Współczesne społeczeństwa stoją przed ogromnym wyzwaniem demograficznym, jakim jest starzenie się populacji. Wzrost liczby osób starszych i niesamodzielnych generuje rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i wsparcie społeczne. Odpowiedź na te wyzwania wymaga przemyślanych strategii i planów działania, które zapewnią skuteczne i zrównoważone rozwiązania w polityce społecznej. W niniejszym artykule analizowane są trzy scenariusze rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych: zachowawczy, realistyczny oraz innowacyjny.

Artykuł opiera się na metodzie analizy scenariuszowej, w której przedstawiono trzy możliwe warianty rozwoju usług społecznych: scenariusz zachowawczy, realistyczny i innowacyjny. Analiza została przeprowadzona na podstawie dokumentów strategicznych oraz wyników Ogólnopolskiej diagnozy w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych. Autorzy wykorzystują również analizę porównawczą, aby wskazać zalety, wady i potencjalne konsekwencje wdrożenia poszczególnych scenariuszy.

Scenariusz zachowawczy skupia się na utrzymaniu obecnych struktur i mechanizmów wsparcia, oferując stabilność i bezpieczeństwo, lecz charakteryzuje się ograniczoną zdolnością do adaptacji wobec zmieniających się potrzeb. Scenariusz realistyczny stanowi kompromis między zachowaniem istniejących systemów a wprowadzaniem umiarkowanych innowacji, co może zwiększyć efektywność i jakość usług bez znaczącego ryzyka. Natomiast scenariusz innowacyjny zakłada szerokie

wykorzystanie nowoczesnych technologii, integrację międzysektorową oraz aktywne angażowanie społeczności lokalnych, co może przynieść radykalne zmiany w jakości życia osób niesamodzielných, ale wiąże się z wyższymi kosztami i większym ryzykiem.

Głównym problemem badawczym artykułu jest poszukiwanie optymalnych kierunków rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielných w Polsce w kontekście wyzwań demograficznych i zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych. Zbadano, które podejście – zachowawcze, realistyczne czy innowacyjne – może przynieść najlepsze efekty w zakresie organizacji i efektywności wsparcia dla osób niesamodzielných.

Celem artykułu jest przedstawienie szczegółowej analizy trzech scenariuszy, uwzględniając ich zalety, wady oraz potencjalne skutki wdrożenia. Przeprowadzona analiza ma na celu dostarczenie decydentom, praktykom i badaczom cennych informacji, które mogą pomóc w opracowaniu skutecznych strategii polityki społecznej w kontekście rosnącego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. W obliczu dynamicznych zmian demograficznych i technologicznych, zrozumienie tych trzech podejść jest kluczowe dla kształtowania przyszłych działań na rzecz osób niesamodzielných. Artykuł wnosi do nauki kilka istotnych wartości, które mają znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. Przede wszystkim dokonuje systematyzacji podejść do rozwoju usług społecznych, przedstawiając trzy różne scenariusze – zachowawczy, realistyczny i innowacyjny. Takie podejście pozwala na lepsze zrozumienie możliwych kierunków polityki społecznej i ich konsekwencji, co stanowi cenną perspektywę analityczną dla badaczy i praktyków zajmujących się tym obszarem. Istotnym elementem artykułu jest również zastosowanie analizy scenariuszowej, dzięki której czytelnik może prześledzić długofalowe skutki różnych strategii działania. Tego rodzaju metoda badawcza umożliwia ocenę ryzyka i potencjalnych korzyści wynikających z poszczególnych modeli polityki społecznej, co czyni ją użytecznym narzędziem prognostycznym.

Kolejnym istotnym aspektem innowacyjności artykułu jest uwzględnienie nowoczesnych technologii w procesie kształtowania usług społecznych. W scenariuszu innowacyjnym autorzy wskazują na duży potencjał cyfryzacji, telemedycyny, inteligentnych systemów domowych oraz integracji różnych sektorów jako kluczowych narzędzi poprawiających jakość i efektywność opieki nad osobami niesamodzielnymi. Takie podejście odzwierciedla aktualne trendy i kierunki rozwoju polityki społecznej, podkreślając rolę innowacji technologicznych w rozwiązywaniu problemów demograficznych i społecznych. Dodatkową wartością artykułu są jego praktyczne implikacje dla decydentów, samorządów i instytucji zajmujących się polityką społeczną. Przedstawiona analiza może stanowić dla nich punkt odniesienia, umożliwiając podejmowanie bardziej świadomych i strategicznych decyzji w zakresie organizacji i finansowania usług społecznych.

Usługi społeczne dla osób niesamodzielných w Polsce

Usługi społeczne, czyli „działania, czynności skierowane na człowieka, których celem jest kształtowanie i wzbogacanie jego zasobów fizycznych i intelektualnych, w wyniku

których tworzy się kapitał ludzki” (Janoś-Kresło, 2002, s. 28–29). Są to różnorodne działania świadczone przez instytucje publiczne, organizacje pozarządowe lub prywatne podmioty, które mają na celu zaspokojenie potrzeb społecznych oraz poprawę jakości życia jednostek i grup społecznych. Mogą obejmować wsparcie w zakresie opieki zdrowotnej, edukacji, mieszkalnictwa, pomocy psychologicznej, opieki nad osobami starszymi czy z niepełnosprawnościami, a także inne formy pomocy i integracji społecznej. Usługi społeczne stanowią istotny element polityki społecznej, której celem jest promowanie równości szans, eliminacja wykluczenia społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi społeczeństwa (Rymsza, 2021). Dzięki deinstytucjonalizacji i łączącej się z nią decentralizacji władza jest bliżej obywatela, a samorząd lokalny zyskuje szczególne znaczenie jako podmiot właściwy do rozwiązywania problemów społecznych i tworzenia warunków rozwojowych (Grewiński, Lizut, 2021).

Osoba niesamodzielna to osoba, u której stwierdzono konieczność stałej lub długotrwałej opieki i/lub pomocy innych osób. Pomoc ta może dotyczyć różnych obszarów, m.in. odżywiania, przemieszczania się, pielęgnacji ciała, higieny osobistej czy prowadzenia gospodarstwa domowego. Osoba niesamodzielna charakteryzuje się m.in. trudnościami w radzeniu sobie z codziennymi czynnościami i zadaniami, ograniczaniem kontaktów społecznych, a także problemami zdrowotnymi — zarówno fizycznymi, jak i psychicznymi — wpływającymi na zdolność samodzielnego funkcjonowania. Może być to osoba w zaawansowanym wieku, niewykazująca umiejętności radzenia sobie z podstawowymi czynnościami życiowymi, pozbawiona wsparcia ze strony rodziny lub bliskich. Warunki mieszkaniowe mogą również wpływać na jej stopień niesamodzielności. Osoba niesamodzielna będzie wykazywała niesamodzielność społeczną, a więc niemożność sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, która może wyrażać się w różnych trudnościach, np. w kontaktach z urzędami, instytucjami itd. W przypadku osób niesamodzielnych bardzo ważny jest element indywidualizacji i personalizacji, dlatego powinno się zwracać uwagę na dwa aspekty: przyczynę niesamodzielności (jej rozpoznanie pozwala na lepsze dostosowanie opieki i wsparcia) oraz poziom niesamodzielności (różne poziomy niesamodzielności wymagają różnego podejścia – od mniejszych do większych ograniczeń osób wymagających opieki) (Strategia Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), s. 5.). Wszystkie wymienione cechy nie muszą występować u jednej osoby – należy o tym pamiętać. Niesamodzielność to zespół cech, które łączą się ze sobą i prowadzą do wykluczenia z szeroko rozumianego życia społecznego.

Realizacja przykładowych scenariuszy

W niniejszym artykule zostaną przedstawione trzy scenariusze: zachowawczy, realistyczny oraz innowacyjny – dotyczące rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych. Scenariusze zostały opracowane na podstawie dostępnych dokumentów strategicznych oraz wyników Ogólnopolskiej diagnozy w zakresie

deinstytucjonalizacji usług społecznych na terenie 16 województw Polski (Zdebska, Mirczak, Wiśniewski, Bańczyk, 2024).

Pierwszy scenariusz, w którym zostaną przedstawione planowane działania polityki społecznej względem osób niesamodzielnych, dotyczy scenariusza zachowawczego. Scenariusz zachowawczy w kontekście planowania polityki społecznej odnosi się do strategii zakładającej minimalne zmiany w istniejących strukturach i systemach. Jego celem jest utrzymanie stabilności i ciągłości obecnych działań, unikając jednocześnie radykalnych reform i dużych nakładów finansowych. Konstruując taki scenariusz zachowawczy, ważne jest, aby wyróżnić jego kluczowe elementy:

- Minimalna interwencja – należy unikać wprowadzania dużych, kosztownych reform. Zmiany powinny być stopniowe i ograniczone, koncentrujące się na poprawie efektywności istniejących systemów.
- Wykorzystanie istniejących zasobów – powinno się maksymalnie wykorzystać już dostępne zasoby, np. infrastrukturę, zamiast inwestować w nowe rozwiązania.
- Tradycyjne wartości – polityka społeczna powinna opierać się na tradycyjnych wartościach, takich jak rola rodziny i społeczności lokalnych w opiece nad osobami niesamodzielnymi.
- Ostrożność w planowaniu – dzięki takiemu podejściu w planowaniu i wdrażaniu zmian można uniknąć nieprzewidzianych konsekwencji i destabilizacji systemu.
- Niskie koszty – powinno się również pamiętać o ograniczaniu wydatków publicznych i minimalizowaniu kosztów związanych z wprowadzeniem zmian.

Scenariusz zachowawczy dla realizacji działań polityki społecznej powinien być stosowany w sytuacji, gdy istnieje potrzeba utrzymania stabilności systemu, a zasoby są mocno ograniczone. takie podejście pozwala na stopniowe wprowadzenie ulepszeń bez ryzyka destabilizacji istniejących struktur i usług.

Drugi scenariusz to realistyczne podejście w kontekście planowania polityki społecznej. Zakłada on wprowadzenie praktycznych, osiągalnych i dobrze zbilansowanych zmian, uwzględniających rzeczywiste możliwości oraz ograniczenia ekonomiczne, społeczne i polityczne. Celem takiego podejścia jest poprawa istniejącego systemu w sposób zarówno wykonalny, jak i skuteczny, przy jednoczesnym uwzględnianiu potrzeb i oczekiwań społeczeństwa. Konstruując scenariusz realistyczny, ważne jest, aby wyróżnić jego kluczowe elementy:

- Pragmatyzm – skupienie się na realnych możliwościach i zasobach, zamiast na idealistycznych, lecz trudnych do osiągnięcia celach.
- Kompromis – balansowanie pomiędzy różnymi interesami i potrzebami różnych grup społecznych, aby osiągnąć rozwiązania akceptowalne dla wszystkich stron.
- Stopniowe zmiany – wprowadzanie zmian w sposób stopniowy i kontrolowany, co pozwala monitorować ich skutki i dokonywać korekt w razie potrzeby.
- Efektywność kosztowa – dążenie do maksymalizacji efektywności przy ograniczonych zasobach finansowych poprzez optymalizację istniejących struktur i procesów.
- Dowody i analiza – opieranie decyzji na rzetelnych danych, badaniach i analizach, aby zapewnić, że wprowadzane zmiany są oparte na solidnych podstawach.

- Uwzględnienie rzeczywistych potrzeb – dokładne zrozumienie i uwzględnienie rzeczywistych potrzeb beneficjentów polityki społecznej, rozwiązania celu dostarczenia rozwiązań, które naprawdę poprawią ich sytuację.

Scenariusz realistyczny jest często stosowany w sytuacjach, gdzie konieczne jest dokonanie ulepszeń w systemie, ale jednocześnie istnieje potrzeba zachowania stabilności i uniknięcia ryzyka związanego z drastycznymi reformami. Dzięki zrównoważonemu podejściu scenariusz ten pozwala na osiągnięcie trwałych i pozytywnych zmian w sposób wykonalny i efektywny.

Ostatni scenariusz – innowacyjny – dotyczy rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych jako pewnego planu lub wizji, która będzie przedstawiała nowatorskie podejście do rozwiązywania problemów. Problemy te to głównie opieka nad osobami, które wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Scenariusz ten zakłada m.in. wprowadzenie nowych technologii, innowacyjnych metod organizacyjnych, strategii politycznych oraz narzędzi, które będą wspierać integrację społeczną i poprawę jakości życia tych osób. Przy konstrukcji takiego scenariusza warto zwrócić uwagę na takie komponenty:

- Zorientowanie na potrzeby użytkowników – głównym celem powinno być dostosowanie usług do indywidualnych potrzeb osób niesamodzielnych, z uwzględnieniem ich specyficznych wymagań zdrowotnych, społecznych oraz emocjonalnych.
- Wykorzystanie nowych technologii – innowacyjne technologie powinny wspierać osoby niesamodzielne. Wśród nich można wyróżnić np. inteligentne systemy domowe, aplikacje mobilne, telemedycynę czy sztuczną inteligencję. Elementy te będą odgrywać kluczową rolę w zapewnieniu efektywnej opieki i monitorowania stanu zdrowia osoby niesamodzielnej.
- Zintegrowane podejście – scenariusz powinien zakładać współpracę z różnymi sektorami: publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowym. Celem powinno być stworzenie kompleksowego systemu wsparcia.
- Aktywne zaangażowanie społeczności lokalnych – powinno się promować inicjatywy sąsiedzkie i wolontariat, które zwiększają poziom wsparcia społecznego dla osób niesamodzielnych.
- Elastyczność – opracowany scenariusz powinien być na tyle elastyczny, aby mógł dostosowywać się do zmieniających się potrzeb i warunków, a także być implementowany na różnych poziomach administracyjnych – lokalnym, regionalnym i krajowym.
- Dane i badania – scenariusz powinien zawierać element badawczy; wszelkie decyzje powinny być poprzedzone solidnymi badaniami oraz analizą danych, co zapewni skuteczność oraz efektywność wdrażanych działań.

Scenariusz innowacyjny dotyczący rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych to kompleksowy, nowoczesny plan, który łączy technologie, lokalne inicjatywy i integrację różnych sektorów w celu zapewnienia efektywnego wsparcia i działania. Takie podejście nie tylko poprawia jakość życia osób niesamodzielnych, ale również wzmacnia więzi społeczne i promuje równoważony rozwój społeczności.

Scenariusz zachowawczy

1. Wprowadzenie

Polityka społeczna w zakresie wsparcia osób niesamodzielnych, a więc np. osób starszych, chorych, niepełnosprawnych itd., w scenariuszu zachowawczym powinna opierać się na wartościach takich jak odpowiedzialność rodziny, solidarność międzypokoleniowa oraz jak najmniejsza interwencja państwa przy jednoczesnym wspieraniu tradycyjnych struktur społecznych.

2. Cel polityki społecznej

- Wzmocnienie roli rodziny jako podstawowej jednostki wsparcia dla osób niesamodzielnych.
- Promowanie solidarności międzypokoleniowej.
- Zwiększenie efektywności i dostępności istniejących usług społecznych, jednak bez wprowadzania szeroko zakrojonych reform.
- Wspieranie działań charytatywnych i organizacji pozarządowych w obszarach pomocy społecznej.

3. Podejmowane strategie i działania

3.1. Wzmocnienie roli rodziny

- Szkolenia i wsparcie – organizacja bezpłatnych szkoleń dla członków rodzin z zakresu opieki nad osobami niesamodzielnymi, udzielania pierwszej pomocy, radzenia sobie z chorobami przewlekłymi itd.
- Opieka wytchnieniowa – wsparcie krótkoterminowej opieki wytchnieniowej, umożliwiającej opiekunom rodzinnym odpocząć i regenerację.
- Zmiany podatkowe – wprowadzenie ulg podatkowych dla rodzin, które sprawują opiekę nad osobami niesamodzielnymi w domu.

3.2. Promowanie solidarności międzypokoleniowej

- Programy edukacyjne – wprowadzenie programów edukacyjnych np. w szkołach i na uczelniach promujących wartość opieki nad starszymi członkami rodziny.
- Inicjatywy międzypokoleniowe – zachęcanie do tworzenia lokalnych inicjatyw międzypokoleniowych, takich jak np. wspólne projekty seniorów i młodzieży, które mają na celu wzmocnienie więzi międzypokoleniowej.

3.3. Optymalizacja istniejących usług

- Audyt oraz poprawa efektywności – przeprowadzenie audytu usług dla osób niesamodzielnych w celu identyfikacji i eliminacji nieefektywnych rozwiązań.
- Wsparcie lokalnych usług – wzmocnienie lokalnych centrów opieki, ośrodków zdrowia czy innych placówek świadczących usługi dla osób niesamodzielnych poprzez dodatkowe finansowanie i szkolenia dla personelu.
- Dostępność usług – ułatwienie dostępu do informacji o dostępnych usługach społecznych poprzez np. centralizację i digitalizację systemów informacyjnych.

3.4. Wspieranie organizacji pozarządowych i działań charytatywnych

- Dotacje i wsparcie – udostępnienie grantów i dotacji dla organizacji pozarządowych, które świadczą usługi dla osób niepełnosprawnych.
- Wolontariat – promowanie wolontariatu w społecznościach lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia dla osób niesamodzielnych.

- Partnerstwa publiczno-prywatne – zachęcenie do tworzenia partnerstw między sektorem publicznym a prywatnym w celu świadczenia usług opiekuńczych dla grupy osób niesamodzielnych.

4. Realizacja i monitorowanie

W scenariuszu zachowawczym punkt dotyczący realizacji i monitorowania jest kluczowym elementem, który zapewnia, że opracowane plany czy strategie są wdrażane skutecznie i zgodnie z założeniami, a także umożliwia bieżące śledzenie postępów oraz wprowadzenie ewentualnych, koniecznych korekt. Kluczowe punkty w zakresie realizacji i monitorowaniu wymieniono poniżej.

4.1. Realizacja

Realizacja obejmuje konkretne działania, które mają na celu wdrożenie strategii i planów. Jej kluczowe elementy to:

- Przydział zasobów – określenie i alokacja niezbędnych zasobów, takich jak finansowanie, personel, technologie, materiały, które zapewnią efektywną realizację planu.
- Harmonogram działań – opracowanie szczegółowego harmonogramu określającego kolejność oraz terminy realizacji poszczególnych zadań i etapów projektu.
- Odpowiedzialność i zadania – jasne przypisanie odpowiedzialności za poszczególne zadania oraz procesy do konkretnych osób lub zespołów, wraz z ustaleniem roli i obowiązków w organizacji.
- Procesy i procedury – opracowanie i wdrożenie standardowych procesów i procedur, które będą stosowane podczas realizacji projektu, co zapewnia spójność i zgodność działań z założonymi standardami.

4.2. Monitorowanie

Monitorowanie jest procesem ciągłego śledzenia postępów i oceny skuteczności realizacji założonego scenariusza. Składa się z kluczowych elementów:

- **Regularne raportowanie** – ustalenie regularnych okresów raportowania, aby na bieżąco śledzić postępy realizacji scenariusza. Może to obejmować raporty tygodniowe, miesięczne lub kwartalne.
- **Analiza danych** – Stała analiza zebranych danych ma na celu ocenę, czy realizacja przebiega zgodnie z planem, a także identyfikację wszelkich odchyśleń i ich przyczyn.
- **Feedback i korekty** – wprowadzanie niezbędnych korekt i dostosowań w planie działania. Informacje zwrotne od zespołu realizacyjnego i interesariuszy są kluczowe dla wdrażania usprawnień czy zmian.
- **Audyt i ewaluacja** – Regularne audyty i ewaluacje, które pozwalają na ocenę całokształtu realizacji i identyfikację obszarów wymagających poprawy. Może obejmować wewnętrzne audyty oraz zewnętrzne przeglądy prowadzone przez niezależnych ekspertów.

4.3. Zarządzanie ryzykiem

Ważnym elementem realizacji i monitorowania jest zarządzanie ryzykiem, które obejmuje:

- **Identyfikację ryzyka** – wczesne zidentyfikowanie potencjalnych zagrożeń, które mogą wpłynąć na realizację projektu.

- **Analizę ryzyka** – ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia i wpływu poszczególnych zagrożeń na projekt.
- **Plany awaryjne** – opracowanie i wdrożenie planów awaryjnych na wypadek wystąpienia określonych zmian. Zapewnienie, że zespół jest przygotowany na nieoczekiwane zdarzenia.
- **Monitoring ryzyka** – ciągle monitorowanie zidentyfikowanych zagrożeń i dostosowywanie strategii zarządzania ryzykiem w zależności od sytuacji.

4.4. Komunikacja

Efektywna komunikacja jest kluczowa w procesie realizacji i monitorowania:

- **Transparentność** – zapewnienie przejrzystości w komunikowaniu postępów, wyników i wszelkich problemów. Obejmuje regularne spotkania zespołowe i raportowanie.
- **Koordinacja** – sprawna koordynacja między różnymi zespołami i działami zaangażowanymi w realizację planu. Umożliwia skuteczne rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji.
- **Motywacja** – stałe motywowanie zespołu i dbanie o zaangażowanie wszystkich uczestników projektu, m.in. poprzez rozpoznawanie i nagradzanie osiągnięć i postępów.

Realizacja i monitorowanie w scenariuszu zachowawczym to dynamiczny proces, który wymaga ciągłego zaangażowania, adaptacji i elastyczności. Efektywne zarządzanie tymi elementami jest kluczowe dla osiągnięcia zamierzonych celów i minimalizacji ryzyka niepowodzenia.

5. Podsumowanie

Konserwatywny scenariusz rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych koncentruje się na wzmocnieniu tradycyjnych struktur rodzinnych oraz społecznych. Minimalizuje interwencję państwa oraz wspieranie działań lokalnych i charytatywnych ze względu na ograniczone finansowanie. Priorytetem jest zatem optymalizacja istniejącego już systemu wsparcia, promowanie solidarności międzypokoleniowej oraz zwiększenie efektywności i dostępności usług bez wprowadzania radykalnych reform. Realizacja tego scenariusza ma na celu utrzymanie stabilności operacyjnej i finansowej organizacji w obliczu różnych wyzwań.

Scenariusz zachowawczy w kontekście rozwoju usług społecznych dla osób niesamodzielnych w niesprzyjających warunkach, takich jak brak funduszy, zrozumienia ze strony władz czy niedobór kadry, stanowi prognozę, jak te usługi mogą się rozwijać (lub nie rozwijać) w trudnych okolicznościach. Taki scenariusz może prowadzić do poważnych problemów społecznych wynikających z niezaspokojenia podstawowych potrzeb tej grupy osób.

Scenariusz taki może się ziszczyć w następujących okolicznościach:

1. **Kryzys gospodarczy** – w sytuacji, gdy kraj lub region zmaga się z recesją, pojawiają się ograniczenia budżetowe, które mogą prowadzić do cięć w finansowaniu usług społecznych.
2. **Zmiany polityczne** – nowe rządy mogą priorytetyzować inne sektory kosztem opieki społecznej, co prowadzi do zmniejszenia środków przeznaczanych na usługi dla osób niesamodzielnych.

3. **Starzejące się społeczeństwo** – zwiększająca się liczba osób starszych i niesamodzielnych może przeciążać istniejący system opieki, zwłaszcza jeśli nie towarzyszy temu zwiększenie finansowania i zasobów.
4. **Niedobór kadry** – niskie wynagrodzenia i trudne warunki pracy mogą prowadzić do odpływu wykwalifikowanej kadry, co z kolei obniża jakość świadczonych usług.
5. **Brak zrozumienia i wsparcia władz** – brak politycznego i społecznego zrozumienia dla potrzeb osób niesamodzielnych może skutkować niewystarczającym wsparciem legislacyjnym i finansowym.

Jeżeli scenariusz zachowawczy się ziści, mogą wystąpić następujące problemy i reakcje:

1. Problemy społeczne

- **Niedostateczna opieka** – osoby niesamodzielne mogą nie otrzymywać odpowiedniej opieki, co prowadzi do pogorszenia ich zdrowia oraz jakości życia.
- **Rodziny pod presją** – bliscy tych osób mogą być zmuszeni do przejęcia opieki, co może prowadzić do przeciążenia fizycznego, emocjonalnego i finansowego.
- **Zwiększone nierówności** – niewystarczające wsparcie publiczne może zwiększać nierówności społeczne, ponieważ tylko zamożne rodziny będą mogły sobie pozwolić na prywatną opiekę.

2. Reakcje i adaptacja

- **Spółeczności lokalne** – mogą powstać oddolne inicjatywy i organizacje non-profit, które będą próbowały wypełnić lukę w opiece.
- **Innowacje technologiczne** – technologie asystujące, takie jak roboty opiekuńcze i aplikacje mobilne, mogą być rozwijane i wdrażane w celu wsparcia opieki.
- **Zewnętrzne finansowanie** – organizacje pozarządowe i międzynarodowe mogą zwiększyć swoje wsparcie finansowe i logistyczne.
- **Polityczny nacisk** – aktywizm i kampanie społeczne mogą wywierać presję na władze, aby zwiększyły finansowanie i wsparcie dla usług społecznych.
- **Szkolenia i edukacja** – inwestowanie w szkolenia dla opiekunów może zwiększyć dostępność wykwalifikowanej kadry.

Realizacja scenariusza zachowawczego w kontekście usług społecznych dla osób niesamodzielnych w niesprzyjających warunkach może prowadzić do poważnych problemów społecznych. Kluczowe jest proaktywne podejście, które obejmuje planowanie na przyszłość, angażowanie różnych interesariuszy i poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań. Tylko poprzez zintegrowane działania można zminimalizować negatywne skutki takiego scenariusza i zapewnić godne życie osobom.

Scenariusz realistyczny

1. Wprowadzenie

Realistyczny scenariusz rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych zakłada zrównoważone podejście, łączące interwencję państwa, wsparcie lokalnych społeczności oraz zaangażowanie sektora prywatnego i organizacji

pozarządowych. Celem jest stworzenie kompleksowego i efektywnego systemu wsparcia, który odpowiada na rzeczywiste potrzeby osób niesamodzielnych i ich opiekunów.

2. Cele polityki społecznej:

- Zapewnienie wysokiej jakości opieki i wsparcia dla osób niesamodzielnych.
- Zwiększenie dostępności i efektywności usług opiekuńczych.
- Promowanie zintegrowanych usług, które łączą opiekę zdrowotną i społeczną.
- Wsparcie rodzin i opiekunów w pełnieniu ich roli.
- Zwiększenie świadomości i edukacji społecznej na temat potrzeb osób niesamodzielnych.

3. Strategia i działania

3.1. Poprawa jakości i dostępności usług opiekuńczych

- **Rozwój infrastruktury opiekuńczej** – budowa i modernizacja ośrodków opieki dziennej oraz placówek całodobowych dla osób niesamodzielnych, z naciśkiem na standardy jakości i dostępność.
- **Zwiększenie liczby profesjonalnych opiekunów** – wprowadzenie programów szkoleniowych i certyfikacyjnych dla opiekunów, wraz z zapewnieniem atrakcyjnych warunków pracy i wynagrodzeń.
- **Teleopieka** – rozwój usług teleopieki umożliwiających zdalne monitorowanie stanu zdrowia i samopoczucia osób niesamodzielnych.

3.2. Zintegrowane usługi zdrowotne i społeczne

- **Koordynacja opieki** – wprowadzenie systemu koordynacji opieki, który umożliwia płynne przejście między różnymi formami wsparcia, od opieki zdrowotnej po pomoc społeczną.
- **Indywidualne plany opieki** – opracowanie indywidualnych planów opieki dla osób niesamodzielnych, uwzględniających ich specyficzne potrzeby i preferencje.
- **Wsparcie dla opiekunów** – programy wsparcia dla rodzin i opiekunów, obejmujące szkolenia, grupy wsparcia i doradztwo psychologiczne.

3.3. Wsparcie rodzin i lokalnych społeczności

- **Ulgi podatkowe i świadczenia** – wprowadzenie ulg podatkowych oraz bezpośrednich świadczeń finansowych dla rodzin opiekujących się osobami niesamodzielnymi.
- **Opieka wytchnieniowa** – rozwój usług opieki wytchnieniowej, które pozwalają rodzinom na chwilowy odpoczynek i regenerację.
- **Edukacja i świadomość** – prowadzenie kampanii społecznych mających na celu zwiększenie świadomości na temat potrzeb osób niesamodzielnych oraz promowanie solidarności międzypokoleniowej.

3.4. Współpraca z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi

- **Partnerstwa publiczno-prywatne** – zachęcanie do tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w celu rozwijania innowacyjnych usług opiekuńczych.
- **Wsparcie dla NGO** – udzielanie grantów i dotacji organizacjom pozarządowym świadczącym usługi dla osób niesamodzielnych.

- **Wolontariat** – promowanie wolontariatu, szczególnie wśród młodzieży i osób starszych, jako formy wsparcia dla osób niesamodzielnych.

4. Realizacja i monitorowanie

- **Centralny organ koordynujący** – ustanowienie centralnego organu odpowiedzialnego za koordynację polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych, z zadaniem monitorowania realizacji strategii.
- **System ewaluacji** – wprowadzenie systemu regularnej oceny skuteczności podejmowanych działań, z uwzględnieniem opinii osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów.
- **Baza danych** – tworzenie i aktualizacja bazy danych osób niesamodzielnych, umożliwiającą lepsze planowanie i zarządzanie usługami opiekuńczymi.

5. Podsumowanie

Scenariusz realistyczny zakłada, że rozwój usług społecznych dla osób niesamodzielnych będzie opierał się na optymalizacji obecnych struktur i procedur, bez znaczących zmian w dostępnych zasobach. Zakłada zrównoważone podejście, łączące interwencję państwa, wsparcie lokalnych społeczności oraz zaangażowanie sektora prywatnego i organizacji pozarządowych. Priorytetem jest zapewnienie wysokiej jakości opieki, integracja usług zdrowotnych i społecznych oraz wsparcie dla rodzin i opiekunów. Realizacja tych działań wymaga koordynacji, systematycznej oceny oraz elastyczności w dostosowywaniu strategii do zmieniających się potrzeb. Scenariusz realistyczny przewiduje, że usługi społeczne dla osób niesamodzielnych będą rozwijać się zgodnie z obowiązującymi planami i warunkami, bez znaczących zmian w finansowaniu, polityce ani zasobach kadrowych.

Scenariusz innowacyjny

1. Wprowadzenie

Scenariusz innowacyjny rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych zakłada zintegrowany rozwój oraz nowoczesne systemy wsparcia, które można zapewnić poprzez wykorzystywanie nowych technologii, wspieranie społeczności lokalnych. Wszystkie te elementy powinny więc zapewniać kompleksowy rozwój usług opieki.

2. Cele polityki społecznej

- Poprawa jakości życia osób niesamodzielnych – zwiększenie dostępności i jakości usług opiekuńczych, dostosowanie ich do potrzeb i preferencji każdego beneficjenta.
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii – zastosowanie systemów smart home, telemedycyny i innych innowacyjnych rozwiązań technologicznych, zapewnienie bezpieczeństwa i komfortu poprzez technologie monitoringu zdrowia i systemy alarmowe.
- Wsparcie dla opiekunów formalnych i nieformalnych – prowadzenie szkoleń i programów certyfikacyjnych w celu podniesienia kompetencji opiekunów.

Oferowanie wsparcia psychologicznego i emocjonalnego dla opiekunów osób niesamodzielnych.

- Zwiększenie samodzielności i niezależności osób niesamodzielnych – tworzenie takich warunków, które umożliwią osobom niesamodzielnym jak najdłuższe zachowanie niezależności. Wprowadzenie technologii wspomagających, np. inteligentne urządzenia domowe.
- Budowanie i wzmacnianie społeczności lokalnych – zachęcanie lokalnych społeczności do angażowania się w pomoc osobom niesamodzielnym, tworzenie miejsc, w których mogą uzyskać pomoc i wsparcie.
- Efektywne zarządzanie zasobami – racjonalne zarządzanie zasobami w celu zapewnienia ekonomicznej efektywności usług, wykorzystywanie analizy danych do monitorowania i poprawy ich jakości.
- Integracja sektorów – publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych – zachęcanie do współpracy między różnymi sektorami w celu stworzenia kompleksowego systemu wsparcia, współpraca z sektorem prywatnym w obszarze technologii i innowacji
- Zwiększenie świadomości i edukacji społecznej – prowadzenie kampanii na temat potrzeb osób niesamodzielnych i dostępnych dla nich usług, edukowanie społeczeństwa w zakresie wsparcia i opieki.
- Ochrona praw i godności osób niesamodzielnych – zapewnienie równego dostępu do usług niezależnie od wieku, płci, stanu zdrowia czy statusu społeczno-ekonomicznego
- Ewaluacja i ciągłe doskonalenie – regularne monitorowanie efektywności wprowadzonych rozwiązań oraz ich ewaluacja, wdrażanie usprawnień na podstawie uzyskanych wyników i opinii od użytkowników.

Cele polityki społecznej w tym scenariuszu mają na celu stworzenie kompleksowego, zintegrowanego i nowoczesnego systemu wsparcia, który będzie odpowiadał osobom niesamodzielnym, przy jednoczesnym zaangażowaniu społeczności lokalnych, sektorów publicznego i prywatnego, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

3. Strategie i działania:

3.1. Strategia integracji nowoczesnych technologii

- **Instalacja systemów smart home** – wprowadzenie technologii inteligentnych domów (np. czujniki ruchu, inteligentne oświetlenie, urządzenia monitorujące zdrowie) w domach osób niesamodzielnych.
- **Rozwój telemedycyny** – zapewnienie dostępu do zdalnych konsultacji lekarskich, monitorowanie stanu zdrowia za pomocą urządzeń.
- **Aplikacje mobilne i platformy online** – tworzenie aplikacji i platform, które umożliwiają zarządzanie opieką, kontakt z opiekunami oraz dostęp do różnych usług społecznych.

3.2. Strategia wspierania opiekunów

- **Programy szkoleniowe** – organizowanie szkoleń dla opiekunów formalnych i nieformalnych, w tym kursów z zakresu opieki, obsługi technologii i wsparcia emocjonalnego.

- **Certyfikacja opiekunów** – wprowadzenie systemu certyfikacji zapewniającego wysoką jakość świadczonych usług.
- **Wsparcie psychologiczne i doradcze** – zapewnienie opiekunom dostępu do konsultacji psychologicznych i doradztwa zawodowego.

3.3. Budowanie społeczności lokalnych

- **Rozwój sieci wolontariuszy** – rekrutacja i szkolenie wolontariuszy do wspierania osób niesamodzielnych w codziennych czynnościach.
- **Centra wsparcia lokalnego** – tworzenie lokalnych centrów, które będą koordynować usługi opieki, oferować wsparcie psychologiczne i organizować aktywności integracyjne.
- **Kampanie społeczne** – prowadzenie kampanii mających na celu zwiększenie świadomości na temat potrzeb osób niesamodzielnych i promowanie zaangażowania społecznego.

3.4. Strategia efektywnego zarządzania zasobami

- **Analiza danych** – wykorzystanie zaawansowanych narzędzi analitycznych do monitorowania i optymalizacji usług opiekuńczych.
- **Optymalizacja kosztów** – racjonalne zarządzanie zasobami finansowymi i materialnymi, w tym wprowadzenie modeli współpracy publiczno-prywatnej.
- **Monitorowanie i ewaluacja** – regularne przeprowadzanie oceny efektywności wprowadzonych rozwiązań i ich modyfikacja na podstawie uzyskanych wyników.

3.5. Strategia edukacji i świadomości społecznej

- Kampanie informacyjne – organizowanie kampanii mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat problemów osób niesamodzielnych i dostępnych dla nich usług.
- Edukacja społeczna – realizacja programów edukacyjnych, które promują zrozumienie i empatię wobec osób niesamodzielnych.
- Promocja dobrych praktyk – dokumentowanie i upowszechnianie przykładów skutecznych rozwiązań w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi.

3.6. Strategia integracji sektorowej

- Partnerstwa publiczno-prywatne – tworzenie partnerstw między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi w celu wspólnego realizowania projektów opiekuńczych.
- Koordynacja międzysektorowa – rozwój platform współpracy i wymiany informacji między różnymi sektorami zaangażowanymi w opiekę nad osobami niesamodzielnymi.
- Wspólne inicjatywy i projekty – realizacja wspólnych projektów, które mają na celu rozwój innowacyjnych rozwiązań i usług.

3.7. Strategia ochrony praw i godności osób niesamodzielnych

- Monitoring i egzekwowanie praw – zapewnienie poszanowania praw osób niesamodzielnych, w tym ochrona przed nadużyciami i dyskryminacją.
- Równość i inkluzja – promowanie polityk zapewniających równość i niedyskryminację w dostępie do usług opiekuńczych.
- Wsparcie prawne – zapewnienie pomocy prawnej osobom niesamodzielnym i ich rodzinom w zakresie egzekwowania przysługujących im praw.

4. Realizacja i monitorowanie

- Instalacja systemów smart home – współpraca z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej i służbami zdrowia w celu identyfikacji osób, które najbardziej skorzystają z technologii inteligentnego domu. Następnie przeprowadzenie przetargów na dostawców technologii, z uwzględnieniem wymagań dotyczących bezpieczeństwa i jakości. W efekcie końcowym instalacja urządzeń w domach beneficjentów oraz szkolenia dla użytkowników i ich opiekunów.
- Rozwój telemedycyny – ocena dostępnych platform telemedycznych i wybór najbardziej odpowiedniej, zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności. Następnie szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie korzystania z platformy telemedycznej. W efekcie końcowym uruchomienie platformy oraz przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród pacjentów i opiekunów.
- Aplikacje mobilne i platformy online – opracowanie aplikacji mobilnej i platformy internetowej z funkcjami umożliwiającymi zarządzanie opieką, kontakt z opiekunami i dostęp do usług społecznych. Następnie przeprowadzenie pilotażowego wdrożenia w wybranych lokalizacjach, zbieranie opinii użytkowników i wprowadzanie poprawek. W efekcie końcowym udostępnienie aplikacji i platformy szerokiemu gronu użytkowników, kampania promocyjna.
- Programy szkoleniowe i certyfikacje – współpraca z ekspertami w celu stworzenia kompleksowego programu szkoleniowego dla opiekunów. Następnie przeprowadzenie kampanii rekrutacyjnej wśród formalnych i nieformalnych opiekunów. W efekcie końcowym przeprowadzenie szkoleń oraz certyfikacja uczestników po pomyślnym ukończeniu kursu.
- Centra wsparcia lokalnego – identyfikacja odpowiednich lokalizacji w każdej gminie na potrzeby centrów wsparcia. Następnie przystosowanie wybranych lokalizacji do pełnienia funkcji centrów wsparcia, wyposażenie w niezbędne zasoby. W efekcie końcowym zatrudnienie koordynatorów, psychologów i doradców społecznych.
- Rozwój sieci wolontariuszy – promocja i rekrutacja wolontariuszy w lokalnych społecznościach. Następnie przeprowadzenie szkoleń z zakresu podstawowej opieki i wsparcia emocjonalnego. W efekcie końcowym utworzenie systemu zarządzania wolontariuszami, przydzielanie zadań i monitorowanie ich realizacji.

Realizacja działań w ramach scenariusza innowacyjnego wymaga dokładnego planowania, współpracy z różnymi interesariuszami oraz ciągłego monitorowania efektywności wprowadzonych rozwiązań. Regularne zbieranie danych, analiza wyników i wprowadzanie korekt są kluczowe dla sukcesu programu i zapewnienia, że usługi opiekuńcze są dostosowane do potrzeb osób niesamodzielnych.

5. Podsumowanie

Realizacja scenariusza innowacyjnego w polityce społecznej i usługach dla osób niesamodzielnych koncentruje się na wszechstronnym podejściu, które integruje nowoczesne technologie, wspiera opiekunów, angażuje społeczności lokalne, instytucje państwowe i prywatne oraz efektywnie zarządza zasobami. Kluczowym celem jest poprawa jakości życia osób niesamodzielnych poprzez wprowadzenie

zaawansowanych technologii, takich jak systemy smart home i telemedycyna, które umożliwiają lepsze monitorowanie stanu zdrowia i zwiększają komfort życia. Równocześnie prowadzone są programy szkoleniowe dla opiekunów, które podnoszą ich kwalifikacje i zapewniają lepsze wsparcie dla beneficjentów. Angażowanie społeczności lokalnych odbywa się poprzez rozwijanie sieci wolontariuszy i tworzenie centrów wsparcia, sprzyjających integracji i wzajemnej pomocy. Efektywne zarządzanie zasobami oraz monitorowanie i ewaluacja działań pozwalają na ciągłe doskonalenie wprowadzanych rozwiązań. Podsumowując, scenariusz innowacyjny ma na celu stworzenie zintegrowanego, nowoczesnego systemu wsparcia, który jest elastyczny, efektywny i dostosowany do indywidualnych potrzeb osób niesamodzielnych.

Zakończenie

Przeprowadzone analizy trzech scenariuszy rozwoju polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych – zachowawczego, realistycznego i innowacyjnego – ukazują różnorodne podejścia i strategie, które mogą być zastosowane w odpowiedzi na wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz rosnącą liczbą osób wymagających wsparcia. Każdy z tych scenariuszy ma swoje unikalne zalety i ograniczenia, które należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji strategicznych.

Scenariusz zachowawczy, oparty na utrzymaniu istniejących struktur i mechanizmów wsparcia, charakteryzuje się stabilnością i niskim ryzykiem, ale może nie sprostać dynamicznie zmieniającym się potrzebom społeczeństwa. Ograniczona elastyczność tego podejścia może prowadzić do niedostatecznego wsparcia dla osób niesamodzielnych w obliczu rosnących wyzwań demograficznych.

Scenariusz realistyczny, który łączy elementy zachowawcze z umiarkowanymi innowacjami, oferuje bardziej zrównoważone podejście. Wykorzystuje istniejące zasoby i infrastrukturę, jednocześnie wprowadzając stopniowe zmiany i usprawnienia, które mogą zwiększyć efektywność i jakość usług. Jest to podejście bardziej elastyczne i lepiej dostosowane do bieżących potrzeb, jednak może nie w pełni wykorzystać potencjał nowoczesnych technologii i innowacji.

Scenariusz innowacyjny, zakładający szerokie wykorzystanie nowoczesnych technologii, integrację różnych sektorów oraz aktywne angażowanie społeczności lokalnych, przedstawia wizję przyszłości, w której jakość życia osób niesamodzielnych ulega znaczącej poprawie. Mimo że wdrożenie tego podejścia wiąże się z wysokimi kosztami początkowymi i większym ryzykiem, potencjalne korzyści w postaci zwiększonej efektywności, spersonalizowanej opieki oraz wsparcia dla opiekunów mogą przełożyć się na długoterminowe oszczędności i lepsze rezultaty.

Na podstawie analizy artykułu można sformułować kilka kluczowych postulatów dla nauki, które mogą stanowić podstawę do dalszych badań i rozwoju teorii oraz praktyki w zakresie polityki społecznej i usług dla osób niesamodzielnych.

Jednym z głównych postulatów jest konieczność dalszego rozwoju badań nad scenariuszami rozwoju polityki społecznej. Warto kontynuować analizy dotyczące

różnych modeli organizacji usług społecznych, uwzględniając dynamicznie zmieniające się warunki demograficzne i ekonomiczne. Badania porównawcze skuteczności poszczególnych scenariuszy w różnych krajach mogą dostarczyć cennych wniosków, możliwych do adaptacji na gruncie polskim. Równocześnie coraz większego znaczenia nabiera integracja nowoczesnych technologii w usługach społecznych. Istnieje potrzeba interdyscyplinarnych badań nad wpływem nowych technologii, takich jak telemedycyna, sztuczna inteligencja czy systemy inteligentnych domów, na efektywność i dostępność usług dla osób niesamodzielnych. Należy również uwzględnić ich wpływ na koszty świadczenia opieki oraz jakość życia beneficjentów.

Kolejnym istotnym zagadnieniem jest proces deinstytucjonalizacji i lokalizacji usług społecznych. Badania powinny koncentrować się na analizie skuteczności przenoszenia usług społecznych na poziom lokalny oraz na zaangażowaniu społeczności w pomoc osobom niesamodzielnym. Kluczowe jest określenie najbardziej efektywnych form organizacyjnych i finansowych, które mogą skutecznie wspierać rozwój usług społecznych na poziomie samorządowym. Równocześnie niezbędna jest interdyscyplinarna współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi. Konieczne są dalsze badania nad optymalnymi modelami takiej współpracy, które pozwolą na skuteczniejsze wdrażanie polityki społecznej. Ważnym aspektem jest także określenie roli różnych interesariuszy, w tym sektora ochrony zdrowia, edukacji oraz organizacji non-profit, w budowaniu kompleksowego systemu wsparcia.

Istotnym postulatem jest również personalizacja usług społecznych. Artykuł wskazuje na konieczność dostosowania wsparcia do indywidualnych potrzeb osób niesamodzielnych, co wymaga dalszych badań nad metodami diagnozy oraz mechanizmami indywidualizacji opieki. Badania powinny również koncentrować się na opracowaniu skutecznych narzędzi oceny stopnia niesamodzielnności oraz adekwatności świadczonego wsparcia. Nieodłącznym elementem tych analiz powinno być badanie kosztów i efektywności różnych modeli opieki. Konieczne jest określenie, które formy wsparcia są najbardziej efektywne ekonomicznie i przynoszą najlepsze rezultaty w kontekście długoterminowej jakości życia osób niesamodzielnych. Potrzebne są również badania nad wpływem polityki społecznej na dobrostan psychiczny, zdrowotny i społeczny beneficjentów, w tym analiza subiektywnych doświadczeń osób korzystających z usług społecznych oraz ich rodzin.

W kontekście wsparcia dla osób niesamodzielnych istotną kwestią jest kształcenie i rozwój kompetencji opiekunów. Należy prowadzić badania nad skutecznymi metodami szkolenia i certyfikacji zarówno opiekunów profesjonalnych, jak i rodzinnych, aby podnieść jakość świadczonej opieki. Jednocześnie ważne jest rozwijanie programów wsparcia psychologicznego i emocjonalnego, które przeciwdziałałyby wypaleniu zawodowemu wśród opiekunów. Równocześnie konieczne są badania nad wzmocnianiem solidarności międzypokoleniowej i promocją więzi społecznych. Warto analizować działania edukacyjne i kampanie społeczne, które mogą zwiększyć zaangażowanie młodszych pokoleń w pomoc osobom niesamodzielnym oraz przeciwdziałać wykluczeniu tej grupy społecznej.

Autorzy artykułu sugerują również konieczność elastycznego podejścia do polityki społecznej, które łączyłoby elementy wszystkich trzech scenariuszy – zachowawczego, realistycznego i innowacyjnego. Dalsze badania powinny koncentrować się na opracowaniu modeli polityki społecznej, które mogą być adaptowane do zmieniających się warunków demograficznych, gospodarczych i technologicznych. Warto analizować czynniki wpływające na skuteczność wdrażania innowacyjnych rozwiązań w usługach społecznych oraz opracować strategie skutecznego zarządzania procesem zmian.

Podsumowując, wybór odpowiedniego scenariusza zależy od wielu czynników, w tym dostępnych zasobów, priorytetów politycznych oraz gotowości na zmiany. Niemniej jednak, aby skutecznie odpowiadać na wyzwania przyszłości, polityka społeczna powinna uwzględniać elementy wszystkich trzech scenariuszy, tworząc elastyczny i zrównoważony system wsparcia, który będzie w stanie sprostać rosnącym potrzebom osób niesamodzielnych. Przyszłe badania i praktyki powinny koncentrować się na ocenie i doskonaleniu tych strategii, aby zapewnić skuteczne i efektywne wsparcie dla najbardziej potrzebujących członków społeczeństwa.

Bibliografia

- Grewiński, M., Lizut, J. (2021). Idea, definicje i teoretyczne aspekty deinstytucjonalizacji w polityce społecznej. W: M. Grewiński, J. Lizut (red.), *Deinstytucjonalizacja w polityce społecznej – szanse i zagrożenia*. Warszawa: Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”.
- Janoś-Kresło, M. (2002). *Usługi społeczne w procesie przemian systemowych w Polsce*. Warszawa: SGH.
- Rymsza, M. (red.) (2021). *Centrum usług społecznych: od koncepcji do wdrożenia przepisów ustawy*. Warszawa: Kancelaria Prezydenta RP.
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.). <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf>, dostęp: 17.08.2024.
- Zdebska, E., Mirczak, A., Wiśniewski, P., Bańczyk, P. (2024). *Deinstytucjonalizacja usług społecznych dla osób niesamodzielnych*. Warszawa: Uczelnia Korczaka, Dom Wydawniczy Elipsa.

Development prospects of social services for independent individuals in Poland – based on the three selected scenarios

Abstract

The aim of the article is to present a detailed analysis of these three scenarios: conservative, realistic, and innovative, for the development of social services for independent individuals. This includes considering their advantages, disadvantages, and potential implementation outcomes. The conducted analysis aims to provide decision-makers, practitioners, and researchers with valuable information that can aid in the development of effective social policy strategies in the context of the growing demand for caregiving services. In the face of dynamic demographic and technological changes, understanding these three approaches is crucial for shaping future actions for independent individuals.

Keywords: social services, dependency, scenarios, deinstitutionalization

dr Magdalena Stefaniak

Uczelnia Korczaka, Akademia Nauk Stosowanych

e-mail: m.stefaniaak@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4227-9508

dr Paweł Wiśniewski

Uczelnia Korczaka, Akademia Nauk Stosowanych

e-mail: pawel.wisniewski@pawelwisniewski.pl

ORCID: 0000-0001-7945-5531